

Učiteljski List

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

zhaja 1. in 16. vsakega meseca. Uredništvo v Trstu, ul. Ruggero Manna št. 20, I. n. Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Trstu, hrvatski na naslov: Vinko Šepić nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 20.

V Trstu, dne 16. decembra 1920.

Leto I.

Še nekaj luči.

Na zborovanju »Učit. društva za Trst in okolico« je podal tovariš Ant. Grmek, predsednik naše »Zveze«, obširno poročilo o vprašanju našega vstopa v »Delavsko zbornico«. K temu poročilu, ki ga prinašamo na drugem mestu, smo dolžni kot vestni kronisti, podati še nekoliko potrebnih pojasnil, da se bo jugoslovensko učiteljstvo moglo bolje orientirati v tem vprašanju.

Kakor je vsem znano, se je govorilo o našem vstopu v »Del. zbornico« že takoj na prvem zborovanju »Zveze«. Organizacijski odsek je pod predsedstvom tov. Hreščaka razmotrival možnost našega pristopa že na svoji prvi seji, dne 1. februarja t. l. O odsekovem sklepu je poročal naslednjega dne tov. Hreščak pred zbrano delegacijo ter je v kratkih potezih pojasnil bistvo in namene »Del. zbornice« s sledečimi besedami: »Važen odsekov sklep je tudi, da »Zveza« pristopi h kaki drugi stanovski organizaciji. Taka organizacija bi bila »Camera di Lavoro« v Trstu, kjer so združene vse ostale stanovske organizacije, ker je strogo stanovsko združenje brez političnega programa.« — Na opazko del. Rakovščka, ki je želel, da bi se delegacija takoj informirala o tendencah, ki jih zasleduje »Del. zbornica«, je odgovoril tovariš Hreščak, da je ta organizacija (na podlagi njegovega lastnega opazovanja) samo strokovna zveza, ki se bori za dobrobit svojih članov itd.

Takrat se je sklenilo, da se na podlagi pravil »Del. zbornice« in po izčrpnih informacijah od strani njenih voditeljev vprašanje našega vstopa pretrese natančno v vseh posameznih učiteljskih društvih ter da se še le enkrat kasneje sklene definitivno izvesti ta korak. Če pregledamo vsa poročila društvenih zborovanj našega učiteljstva, vidimo, da se je govorilo povsod o »Del. zbornici« kot o stanovski organizaciji, ki nima nikakega stika s politiko (ozir. s političnim prepričanjem svojih članov) in niti z verskim prepričanjem posameznika. (Glej: poročilo tov. Kleinmayerja na zborovanju »Tržaškega učit. društva« od dne 16. maja t. l., potem poročilo tov. Hreščaka na zborovanju učit. dr. od dne 10. junija t. l. in poz. o zborovanju istrskega učiteljstva v Pazinu od dne 8. srpnja t. l. itd.) Povsod najdemo iste ugotovitve, s katerimi se ujema tudi § 7. statuta »Del. zbornice«, ki pravi dobesedno: Vsi plačani delavci, uradniki ali rokodelci obeh spolov, vsakršne narodnosti in brez ozira na politično ali versko mišljenje smejo vstopiti v »Del. zbornico« itd. (Ob tej priliki ugotavljamo tudi, da so tolmačili v našem smislu ta paragraf, ne samo naši tovariši nesocijalisti, ampak tudi socijalisti, ki so bili gotovo najboljši porok za pravilno interpretacijo misli voditeljev »Del. zbornice«. Pa tudi sama »Del. zbornica«, oziroma njen izvrševalni odbor ga je tolmačil na enak način, kar nam dokazuje akt, ki ga omenjamo v poročilu »Trž. učit. društva«).

In tako je prišlo do definitivnega sklepa o našem vstopu v »Del. zbornico«, ki ga je glasovala, po mandatu vsega jugoslovanskega učiteljstva, delegacija »Zveze« na drugem zborovanju, dne 6. avgusta t. l. Na podlagi tega sklepa in vsled ugodnega razpoloženja, ki ga je našlo predsedstvo »Zveze« pri vodilnih krogih »Del. zbornice« o priliki raznih sestankov pred avgustom in še v tistih dneh po našem drugem delegacijskem zborovanju, je naš predsednik vložil formalno pismo prijavo na vodstvo »Del. zbornice«, ki je bila tudi ugodno rešena, kar potrjuje tudi akt, ki ga je prebral tov. Grmek na goriimenovanem zborovanju »Trž. učit. društva«.

Do tu je bila tedaj vsa zadeva v popolnem redu. Pa se je nenadoma zanesla v politično

časopisje ter v teku osmih dni zadobila popolnoma drugo lice. Važno je, da sledimo razvoju dogodkov v teh osmih dneh s kole darjem v rokah, ker le potem moremo razumeti, kako je bilo mogoče, da je ostalo v par dneh črno to, kar je bilo v očeh vseh še pred tednom belo.

Končni sklep delegacijskega zborovanja o našem pristopu v »Del. zbornico« smo mi prinesli v 12. številki našega lista in sicer točno na 16. avgusta t. l. Par dni kasneje je priobčila tržaška »Edinost« obširen posnetek našega članka, v katerem je debelo podčrtala ta učiteljski sklep, ne da bi svojemu članku dodala nobene besede. Če je ni »Edinost« dodala, je pa tembolje poskrbel za to tržaški »Piccolo«, ki je v svojem izdanju od dne 25. avgusta t. l. napisal članek pod naslovom »Adesioni«, v katerem vprašuje tržaško »Delavsko zbornico« in njene socijalistične voditelje, kaj mislijo ukreniti z ozirom na priglasi pri pristop jugoslovanskega učiteljstva, ki ga to italijansko nacionalistično glasilo smatra za protiitalijansko in skrajno narodnošovinistično. Vprašanje »Piccolo« je sledil takoj drugega dne (26. avgusta t. l.) oficijelni odgovor socijalističnega »Lavoratore«, ki ga mi nikakor ne moremo smatrati kot odgovor vodilnih mož »Del. zbornice«, ampak le kot pojasnitev stališča tega ali onega političnega voditelja socijalistične stranke. V članku, ki nosi drastični naslov »Somaro, non tagliare« (Osel, ne rigaj!) konstatira pisec sledeče: V Trstu obstoje tri učiteljske organizacije: 1. italijanska politična; 2. slovenska nepolitična in 3. mednarodna. (Seveda ne pove, da je to socijalistično politična organizacija). Od teh treh je samo zadnja vpisana v »Del. zbornico«, — ker ta ne more sprejemati v svojo sredo organizacij z nacionalistično tendenco. In zato ni »Del. zbornica« sklepa jugoslovanskega učiteljstva niti vzela na znanje. (Glej: avtentični akt »Del. zbornice«!)

Takoj nato (27. avgusta t. l.) je vzel »Piccolo« na znanje izjave socijalističnega glasila, a že je spet stopila na pozorišče »Edinost«, ki je v svoji številki od dne 1. septembra t. l. zapisala sledeče stavke: »Naj zna občinstvo! »Del. zbornica« nas (učitelje) je že sprejela — vpisala ter je že naročila vplačilo pristopnin!« To nit je zopet zgrabil »Piccolo«, ki je zahteval popolne resnice, a do odgovora od strani socijalističnega glasila ni več prišlo, ker so bili v tistih dneh izbruhnili znani delavski nemiri pri Sv. Jakobu, tako da je časopisna polemika zaspala.

Za nas, ki vemo za pravi potek cele zadeve, je zanimiva še izjava socijalističnega »Dela«, ki skuša v svoji 46. številki od 1. septembra t. l. opravičiti nepričakovano izpremembo v tem vprašanju. Med drugim piše: Med trž. »Del. zbornico« in Zvezo slovanskih učit. društev v Trstu je prišlo do neprijetnega in do povsem nepotrebne nespornostne razprave. (Nesporazumljenje med obema ni niti političnega in niti narodnostnega značaja. Poglavitni vzrok nespornostne razprave tiči v pravih »Del. zbornice«, na katera se baje ni oziral uradnik (glej, akt Del. zbornice!), ki je dal učiteljem prvi zagotovilo, da bodo sprejeti v zbornico kot samostojna zveza.

Tu ponavlja »Dela« argumente italijanskega »Lavoratore«, ki smo jih že podali na drugem mestu.

In tako je prišlo do zahteve, da vstopimo v sindikat, kar je že razložil tov. Grmek na prejemenjenem zborovanju.

Mi od svoje strani ugotavljamo le sledeča dejstva:

1. Pravila »Delavske zbornice« so do 18. avgusta t. l. (ta datum nosi listina »Del. zbornice«, ki jo ima v rokah naše predsedstvo) tolmačili vsi enako, t. j. v naši »Zvezi« sami nesocijalisti in socijalisti, ter končno tudi

»Del. zbornica« sama in njen izvršilni odbor, sicer bi ne bila izdala tega za nas tako važnega dokumenta.

2. Novo tolmačenje teh pravil se je pojavilo šele dne 26. avgusta t. l. v odgovoru, ki ga je dal »Lavoratore« tržaškemu »Piccolu«.

3. »Lavoratore« je pred tržaško javnostjo potajil avtentični sklep izvršilnega odbora »Del. zbornice« od dne 16. avgusta t. l., ki ga je ista zbornica naznanila s pismom od dne 18. avgusta.

4. Socijalistično »Dela« je skušalo vreči krivdo nepravilnega tolmačenja paragrafa 7 na nekega imaginarnega uradnika, a sklep »Del. zbornice« nam dokazuje, da je tako tolmačil pravila tudi celokupen izvršilni odbor zbornice.

5. »Del. zbornica« je v tistih dneh izpremenila tek svojega stremljenja in je zanižala prvotni sklep pod pritiskom socijalističnih politikov.

6. Vstop v sindikat je celokupnemu učiteljsstvu onemogočen, ker je sindikat učiteljsko združenje s socijalistično politično tendenco.

7. Jugoslovensko učiteljstvo ne more razušiti obstoječih svojih organizacij, ker so mu te krvavo potrebne za obrambo lastnih stanovskih koristi in za delo, organizovano delo kulture med jugoslovanskim narodom.

To bi bile v kratkih potezih naše ugotovitve z ozirom na ves potek zadeve našega vstopa v »Delavsko zbornico«.

VELJKO SOKOLIČ:

Masarykovi pedagoški nazori *)

Masarykovi pedagoški nazori, žalibože dosta aforistični, nalaze se u njegovoj rdnji: Některé problémy pedagogické a didaktické, što je god. 1899. izašla u Česk. Učitel. sv. III. str. 213. Osim toga u govoru: »Za svobodu svědomí a učení a Věda a církev« izrečenom u bečkom parlamentu. In drugim njegovim radovima nalazi se ovde, onde po koja misao, a osobito u njegovoj: Konkrétní, logice (1885. resp. 1887.) gde sistem drugih nauka postavlja pedagogiju uz teoretičku psihologiju kao njezinu praktičnu aplikaciju.

Masaryk nije zadovoljan sa dosadašnjim načinom obiteljskog odgoja; osobito mu se ne mili ona pretjerana skrb roditelja za decu, nego naprotiv želi, da bi se decu puštalo dosti slobode bez svakog mazunjenja i preskrbnog nazora. Zato, što je sva skrb oko domaćeg uzgoja u prvom redu na majci, želi da se ženskom uzgoju posveti više pažnje, da budu pripuštene u sve škole.

Ali Masaryk nije zadovoljan niti sa današnjom školom uopšte, a s njezinim metodama napose. Svaku reč, što je progovori o reformi škole, jest izravna njezina optužba. Pored svega sa osobito ističe poglavje o dečjoj psihologiji t. j. sabiranje dokaza, kako škola koli u duševnom, toli u telesnom pogledu loše deluje na djaštvo, pa otalen biva usporavan razvoj mladeži, otalen pojave nervoznosti, da čak i psihoze, a i umišljenosti: čisto nemetodička i nepraktična poluiradba, znanja, kojega se u životu ne može provesti, čini čoveka fantastičnim, potiču ga na nemoguće, stvara nezadovoljujuće potrebe, guši želju za privrednim radom i vodi konačno do omrzlosti života. Pravom opaža Masaryk da se moderna škola stara jedino oko razvoja razuma, a zapostavlja na uzgoj volje i srca, jer da je obuka epizodička i ograničena (ne stara se za dete ni pred 6. a ni za 14. god.) kao i to, da škola i dalje gaji sistem aristokratizma; prenatrpana je pa ne može svojedelovanje individualisovati, suviše je birokratizovana, suviše centralizovana i uniformirana.

Najveći nedostatak škole je taj, što ona svojem naukovnom osnovom i svojom organizacijom ne uzgaja dete prema potrebama socijalnoga života, pa se radi toga rastvara duboki jaz između škole i života. Dandanas ipak imademo prema školi drukčije zahteve, negoli pre; moderna škola neka se demokratizuje, nek postane praktičnom a istodobno znanstvena, neka se specijalizira i diferencira. Prema Masarykovom naziranju mora se to

*) Literatura: Masaryk osvoboditel. Izdanje Stát škol. knihoskladu, v Praze. — Ot. Kadner, Masarykovy názory pedagogické (— v české Mysli XI. 1910. — Ot. Kadner, Masarykovy názory pedagogické u Pedagogie. Rozhledy god. XXX. 1-2. sv. 1920. — Čes. Učitel, 23., Masaryk a učitelstvo. — Božo Lovrić, Humanizam T. G. Masaryka. Savremenik XV. sv. V.

Književnost in umetnost.

E. Gangl: »Dolina solz«. Tri enodejanke. Ljubljana 1920. Založila učiteljska tiskarna v Ljubljani. Naslov sam ne obeta mnogo, preveč Stritarjev je, če smem tako reči. Vendar je prvi igraček »Dva svetova« lep, bodisi po ideji kot po dramatičnosti dejanja. Oče, izžet, bolan tovarniški delavec umira, sin inženir stopa v življenje. Oče je žrtev dela, suženj obstoječega reda, ki ga je strl, sin napoveduje temu redni boj, zbira moči, ne meneč se za žrtve, ki jih bo borba terjala. Evo konflikta, ki je še toliko dramatičnejši, ker je tudi poglobljen, notranji. Medtem ko je sin Janko do dna duše preverjen, da je tu le eno mogoče, borba na življenje in smrt, je oče plaha osebnost, fatalist, ki ne razume novega rodu, ki je prepričan, da se razmere ne morejo spremeniti. Sinu pregovarja, naj ne gre na shod ki ga že čaka, govornika, sin pa odide in oče vidi v tem izdajstvo: Ugrabili ste mi ga! Vzeli ste mi sina!

Sin govori množici, oče medtem umira. Z ulice hrumi, čuje se Jankov glas: Nov svet in na njem novo življenje! Oče Stanek se isti trenutek še poslednjič vspne na postelji in pade mrtev vznok.

Drugi igraček se imenuje »Dedščina«. Pisatelj je uporabil takozvano dednostno teorijo (ali bolje hipotezo, ker je danes že dovolj dokazov, da dedičnost ni absolutno resnična, da ni zakon, aksiom) na dva načina, fizično in simbolično. Oče je zapustil rodbino in šel za srečo. Doma ga čakajo, posebno še jetični sin, v upanju, da prinese bogastvo. Oče se res vrne, toda slep: delež usode!

Mesto, da bi šlo dejanje navzgor, gre navzdol. In da je še tragičnejše, si je slepec kupil orglice, da bo šel prosjačit. Navije jih, da godijo ono Klinarjevo:

Le enkrat bi videl,
kak solnce gor gre...

»Dedščina« je torej pesimističen izdelek in zato slab izdelek. Krasno se pa razume Gangl na teatralične efekte. V »Dveh svetovih« je združil delavčev dom, tvornico in hrupčo množico, da držeče človeku moze, ako je stvar dobro prirejena na odru; v »Dedščini« je pa lepo uporabljen odmev, ko kliče sin očeta iz daljine.

Tretja enodejanka »Trpini« je pa slaba radi izvedbe. Velike strasti razmota pisatelj z dvema ubojema in z enim samomorom. Tri glavne osebe padejo, dve postranski preživita. Gangl si je zastavil problem velike ljubezni med Perom in Maro, človek pričakuje, potem pa hkrati konec, ki ničesar ne reši škoda!

»Dolina solz« ima vrline in napake Gangla, kakor ga poznamo: poetična koncepcija, patetična izvedba. Če se spomnim »Sina«, mi je žal za pisateljev dar, ki se drobi v takih stvarcah, kakor jih ima »Dolina solz«.

J. Pahor.

Univ. prof. dr. A. Ušeničnik: »Uvod v krščansko sociologijo.« (Naša pota, II.) — Ljubljana 1920. — Založila in izdala »Socialna zveza«. — Tiskala »Jugoslovenska tiskarna«. — Cena K 8.—. Vsebina: Uvod: I. metafizični vidik: 1. Brez metafizike ni sociologije. 2. Zakaj govorimo o krščanski sociologiji. 3. Relativnost v sociologiji. — II. Osnovne etične ideje: 1. Osebnost in socialnost. 2. Zakon dela. 3. Lastninska pravica. — III. Dva blodna sistema: 1. Liberalizem. 2. Socializem. 3. Resnica v sredi. — IV. Zgodovinski razvoj. — Literatura.

»Archiv für slavische Philologie« — prenehal izhajati. Založništvo Weidmann naznanja na koncu zadnjega zvezka, da bo »Archiv« prenehal izhajati in da bo počakal boljših časov. »Archiv« pomeni pravi zaklad za slovanško filologijo. Izhajal je od leta 1874. V njem počiva temeljno delo našega učenjaka prof. dr. Vatroslava Jagića. Kaj sedaj? Kdo naj nadomesti ta časopis za slavistiko? V Parizu izhaja »Revue slave«, ki pa oddaleč ne dosega »Archiva«. Tudi poizkus izdajati češki časopis za vso slavistiko se ni obnesel.

A. Štupca: »Učna snov za pouk v alkoholu v ljudski šoli«. — Maribor 1920. — Založila »Cirilova tiskarna«. II. izdaja. — Cena 3 K. — Knjižica razpravlja prav na poljuden način v alkoholu in o pouku tega predmeta v ljudski šoli.

Dr. Jožef Mencej: »Kratka srbska gramatika in čitanka«. — Založila in natisnila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani, 1920. — str. 68. — Cena 10 K 80 st.

Ivo Pirc: »Mladinske in telovadne igre. I del: Proste igre«. — Ljubljana, 1919. — Založila »Orlovska zveza«. — Natisnila »Jugl. tiskarna«. — Prepotrebna knjiga za vsakega učitelja, ki poučuje telovadbo.

† **Anders Zorn.** V Stockholmu je umrl eden največjih švedskih umetnikov Anders Zorn v starosti 61 let. Bil je slikar in kipar, katerega umotvori so bili razstavljeni v vseh velikih umetniških razstavah.

Umetniška serija narodnih noš. Slovenske šole so bile dosedaj skoraj brez vsakih slik o narodnih nošah. V najboljših slučajih smo si pomagali z razglednicami. Zato nam je zelo dobro došla umetniška serija narodnih noš od akad. slikarja M. Gasparija. Založila jo je Umetniška propaganda. To pot se je naš Gaspari držal strogo tudi noš, ki so bile tipične za naznačene kraje. Samo ena napaka je v tisku. Noša iz Kočevja ni tamošnja ampak belokranjska okoli Kostela. Razveseljivo je tudi to, da se ozadje imenitno prilega noši. Slike so prav dobre. Komur se pa ne zde verzi primerni, jih lahko prelepi, z listki, na kojih so naznačeni kraj noš, ozir. noša. Serijo prav toplo priporočamo.

Engelbert Gangl, Zbrani spisi za mladino, II. zvezek, pripovedne pesmi. Izšel je v ponatisku II. zvezek Ganglovih zbranih spisov za mladino, ki obseza zbirko pesmic pod naslovi: Zgode in nezgode, Pesmice o živalih in Pisano

življenje. Ilustracije je narisal M. Gaspari. Knjiga stane 14 kron ter jo toplo priporočamo mladini in učiteljstvu in to toliko bolj, ker je čisti dobiček namenjen prepotrebni »Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta«.

RAZNE VESTI.

Viša pedagoška škola u Jugoslaviji. U ministarstvu prosvete definitivno je izradjena uredba o višoj pedagoškoj školi za obrazovanje nastavnika-ca učitelj. škola, školskih nadzornika i nastavnika-ca građanskih škola.

Po ovoj uredbi broj ovakvih škola, kao i mesto i vreme gdje će se i kad otvoriti, određuje min. prosvete po saslušanju glavnog prosvetnog saveta, a prvenstvo u gradovima, gde ima univerzitet ili filozofski fakultete. Obrazovanje traje dve godine za kandidate; koji se spremaju za nastavnike građanskih škola, a za ostale tri godine. Nastavni plan, program i skupine predmeta, koji će se izučavati propisuje min. prosvete po sporazumu gl. prosvetnog saveta. Primaće se kandidati putem konkursa. Mogu se javiti na konkurs učitelji-ce, koji su najmanje s vrlo dobrim uspehom položili praktični učiteljski ispet i radili najmanje tri godine u osnovnoj odnosno građanskim školama s odličnim uspehom, a koji nisu stariji od trideset godina. Za vreme školovanja zadržavaju pravo na platu i ostale prinadležnosti. Na kraju svake godine polaže se godišnji ispit, a na kraju školovanja diplomski ispit. Koji na godišnjem ispitu ne pokaže dovoljno uspeha, gube pravo na dalje školovanje u ovoj školi. Uza svaku ovaku školu određuje se za vežbaonicu jedna od dotičnih osnovnih i građanskih škola.

Minister prosvete v državi SHS je pozval vse nadzornike, da naroče učiteljstvu, naj organizirajo tečaje za analfabete. Učna doba bi trajala od 1. novembra 1920. do 1. aprila 1921. Za vsakega učenca, ki bo skušno prestal, bodo dobili učitelji po 30 dinarjev nagrade.

Vseučilišče »Kraljevine SHS« v Ljubljani. Na ljubljanskem vseučilišču je bilo v prvem letu njegovega obstoja vpisanih 741 slušateljev in 26 slušateljic, in sicer: na tehnični fakulteti 257, na pravni 234, na filozofski 96, na bogoslovni 90 in na medicinski 63.

Petindvajsetletnica smrti Praprotnika. Dne 27. rožnika t. l. je preteklo 25 let, odkar je umrl slovenski šolnik, mladinski pisatelj in pesnik ter ustanovitelj »Učiteljskega Tovariša« (l. 1861.) Andrej Praprotnik.

V prvem polletju šol. l. 1920. je bilo v Srbiji in Črnigori 19.679 učenecv, učenk pa 9801. V drugem polletju pa 18.012 učenecv in 9398 učenk.

† **Adolf Starkman.** V eni izmed varšavskih bolnic je umrl nedavno tega pisatelj in časnikar Adolf Starkman, večletni urednik varšavskega časopisa »Szcuka«.

Učiteljica tajnik ministristva prosvete. Minister prosvete v Beogradu je odločil, da se pri imenovanju novih tajnikov pri ministristvu prosvete imenuje tudi ena učiteljica.

Otroški list »Zraki«. Izšle so prve številke tega lista, ki se tiska v cirilici. Za pojasnila se je obrniti na naslov Vlade K. Petrovića — Beograd, Studenička 62.

Za novi šolski zakon v Jugoslaviji. Ministristvo prosvete zbira mnenja učiteljskih organizacij in ostalih faktorjev, katerim je bil poslan osnutek načrta o narodnih šolah. Ta načrt je izdelala posebna komisija l. 1919., sestavljena od vseh pokrajinskih delegatov. Na tej osnovi bo izdelan načrt enotnega zakona o narodnih šolah za celo kraljevino SHS.

Domačiške šole. Da bi se doprinelo i obrazovanju ženskog, seoskog stanovišta u Jugoslaviji, ministarstvo prosvete je spremilo izvesan broj učiteljica domačiških škola. One u na strani — ponajviše u Českoj — za taj poziv već zadobile potrebnu spremu i ministarstvo je namerno da ih uskoro razmesti i uputi na dužnost. Radi ovoga od školskih nadzornika tražen je hitan izveštaj da imenuju mesta, gde ima uslova za otvaranje ovakvih škola.

Otroški vrtec. V Vejesu se je ustanovil otroški vrtec za deco mohamedanske vere. Podučevalo se bo v materinskem jeziku. Urejen bo po obstojećih predpisih in pravilih in bo pod nadzorstvom državnih prosvetnih oblasti.

Za pobijanje nepismenosti. Od strane ministarstva prosvete u Beogradu umoljen je ministar unutrašnjih dela, da se izda naredba policijskim vlastima, da se preko opštinskih sudova prikupe podaci o nepismenim i podaci predaju školskim vlastima; kako bi se prema tome mogle preduzeti potrebne mere za nepismene u pogledu njihova posvećivanja.

Odlučeno je u ministarstvu prosvete, da se kod školskog odseka u Dalmaciji ustanovi odeljenje za pučko prosvetćivanje, sa zadatkom: da širi pismenost u narodu organizovanjem analfabetskih tečajeva; da podiže nacionalnu i socijalnu svest dalmatinskog težaka i radnika putem javnih predavanja. Odsek će u sporazumu s upravom pokrajinske Učiteljske Organizacije predložiti jednog učitelja, koji će voditi poslove u Odeljenju.

Novo vseučilišče v Italiji. V Rimu bodo zgradili novo vseučilišče, ki bo obsegalo 27. poslopij v 3 skupinah: prva skupina (14 poslopij) bo za medicinsko fakulteto s klinikami; druga (9 poslopij) za prirodoslovne vede; tretja (4 poslopija) za pravno in filozofično fakulteto, z rektoratom in vseučiliško knjižnico. Tako bo imel Rim cel vseučiliščni oddelek (la città universitaria.)

Šola v Nemški Avstriji. Nemška Avstrija nima še ustvarjenega novega zakona konstitucije. Vsaka stranka ljudskega zastopstva je pripravila poseben načrt šolskega zakona. Krščanski socialci hočejo, da šolstvo upravlja deželna uprava. Država naj bi z zakoni določila temeljne obrise ljud. in sred. šolstva, toda z nadzorstvom in

upravo šol, z učit. in njegovim gmotnim stanjem naj bi se pečala edino le dežela. Vsenemci bi hoteli, da ima pri šolstvu odločati l edržava in sicer tudi v najmanjših podrobnostih. Isto zahtevo imajo tudi socialisti, ki povdarjajo posebno še potrebo, da se cerkev loči od države in tudi od šole. Vsakdo naj bi užival v vsakem oziru popolno svobodo, Učiteljstvo pa zahteva, naj prevzame vse šolstvo edino le država.

Učiteljske plače v Belgiji. Zakon iz leta 1919. določa za ljudskošolsko učiteljstvo sledeče prejemke: Minimum dohodkov za učitelje 3000 Fr., za učiteljice 2600 Fr. Stanarina za kraje, ki imajo do 5000 prebivalcev 200 Fr., do 40.000 prebivalcev 300 Fr., do 100.000 preb. 400 Fr., nad 100.000 preb. 500 Fr. Dvojno stanarino dobe učitelji-poročenci, vdovci in vdove z otroki in šolski voditelji. Poviški službenih let so urejeni tako: deset letnih povškov po 100 Fr., več 10 povškov vsako drugo leto v znesku 150 Fr. do končne vsote 2500 Fr. Za učiteljice znašajo ti povški 80, ozir. 120 Fr. in dosežejo končno vsoto 2000 Fr. Voditeljske doklade so 100 Fr. za vsak razred in za šole z več kot petimi razredi. Najvišja vsota je 600 Fr.

Slovenske šole v Ameriki. V nekaterih krajih Zedinjenih držav je število slovenskih rodbin tako narastlo, da si ustanavljajo Slovenci svoje šole s slovenskim učnim jezikom. Veliko šolsko poslopje so otvorili že leta 1913. v Clevelandu. Poučuje 11 učiteljskih moči v 11 razredih. Učencev je vpisanih vsako leto okrog 1000.

Mohamedansko vseučilišče v Parizu. Poslanska zbornica je dovolila kredit 500.000 frankov za zgradbo mohamedanskega vseučilišča in mošeje v Parizu.

Židovsko vseučilišče v Budimpešti. Židovsko vseučilišče bodo otvorili v Budimpešti. Financirali ga bodo delno ogrski, delno ameriški židje.

Cankarjevi »Hlapci« — v Nar. divadlu v Pragi. »Nar. divadlo« v Pragi ima na letošnjem repertoarju (1920-21) tudi Cankarjevo dramo »Hlapci«.

Najstarejši časopis na svetu. V Pekingu (Kitajsko) izhaja časopis, ki je bil ustanovljen že pred 1024 leti; je torej najstarejši časopis na celnem svetu.

Alkoholizem v Angliji. Leta 1919. se je porabilo v Angliji za 195 milijonov liber sterlingov mesa, za 125 mil. mleka, za 85 mil. masla, za 50 mil. sladkorja, za 45 mil. čaja in 386 milijonov liber sterlingov alkoholnih pijač. F. S.

Učiteljska kriza na Angleškem. Tudi v Angliji se stalno zmanjšuje število učiteljskih moči. V 1917. letu je službovalo 166.476 učiteljev in učiteljic, v 1918. letu je znašal upadek 664, v 1919. pa nadaljnih 1988 učnih moči. Skupno število na Angleškem službujočega učiteljstva je 163.824, ki pa oddaleč ne zadostuje realnim potrebam. Največje nacionalno učiteljsko udruženje je »National Union of Flachers«, ki ima 111.877 članov.

Iz Francije. V odgovor na preganjanja in prepovedi francoskega ministra prosvete je francosko učiteljstvo razpustilo vse posamezne sindikate in se združilo v enem amem, ki ima svoj sedež v Parizu, rue Notre Dame de Nazareth, štev. 73. Ta enotna organizacija se imenuje »Syndicat national des instituteurs et institutrices de France et des Colonies«. Tako je odvzeta ministristvu možnost, da bi se maščevalo nad posameznimi majhnimi učiteljskimi skupinami, ker mora odslej računati na eno edino, močno učiteljsko organizacijo. Zaradi prepovedi, ki zabranjuje učiteljstvu sindikalno združevanje, se je sklenilo izzvati pravorek sodišča, ker se ta pravica ne krati drugim javnim nameščencem.

Telesna vzgoja v Franciji. Senat je odobril v prošlem juliju zakonski načrt, ki določuje, da se dečki morajo vaditi v telovadbi od svojega šestega leta naprej. Tudi za deklice je telovadba obvezna v ljudskih in tudi višjih šolah. Za podelitev vsake javne službe je potrebna predložitev izpričevala iz telovadnega pouka. Od 16. leta naprej bodo življali vsi mladeniči vojaško izobrazbo. Evo nam uspehov politike vojne in tej sledečega »večnega« miru med narodi!

Na Francoskem je bilo uničenih tekom vojne 6445 šolskih poslopij, od katerih pa so nekatera že nanovo postavljena po prizadevanju ameriškega društva »French Restauration Fund«.

IZ UREDNIŠTVA.

S pričujočo številko zaključujemo I. letnik našega lista in se zahvaljujemo vsem sotrudnikom za blagohotno sodelovanje. Obenem naznanjamo, da jim bomo v teh dneh nakazali honorarje za drugo polletje ter jih prosimo, da nas v prihodnjem letu podpró s še večjo vnmemo, posebno z ozirom na to, ker je naš glavni urednik prevzel tudi uredništvo slovenskega mladinskega lista in se bo tedaj njegovo delo delilo odslej na dva kraja. Priporočamo se posebno za prispevanje drobnih (šolskih, raznih vesti itd.) notic, ki jih je moral doslej sam zbirati. Če bodo sotrudniki vztrajno delali, se bo tudi list dvignil in bo verno zrcalo dela vsega učiteljstva, kar doslej ni mogel biti. Prosimo torej še enkrat!

IZ UPRAVNIŠTVA.

Nekateri listi nam prihajajo »retour«. Prosimo tovariše, ki so premeščeni, da nas o tem obvestijo, da ne bomo imeli nepotrebnega nerada. Tudi tovariši iz tržaške okolice naj nas takoj obvestijo o vsakem premeščanju, da ne bodo dobivale nekatere šole preveč, druge premalo iztisov lista. Še posebno velja to za one, ki gredo v Jugoslavijo.